

mini llenguadocià; i en forma ben semblant: Albigès «*trantoulà*: chanceler, vaciller; *trantoulo*: il chancelle comme un homme ivre» (Gary), Castras «*trantoulà*: chanceler, vaciller» (Couzinié). En la zona del Llenguadoc on la *a* pretònica es pronuncia com una *o* molt oberta, fins ultra-oberta (que els patuesants grafien *o* i que per evitar equívocs nosaltres representem com *â*), tenim: en el Carci *trântoulà*, que per tant grafien «*trontoulà*: branler, balancer, fig. trembler» (Lescalle). Fins aquí tenim, doncs, el resultat occità de -LL- o -L-, no palatals. En alguns punts, però, el mot apareix també amb *lh* o el seu succedani *ï* (provinent de -LJ-, -CL- etc.); en el Roergue totes dues (grafia *â* per *o*): «*trântoulâ*, *trântouillâ* --- branler, vaciller» i «*s'âtrântoulli*: devenir chancelant ---» (Vayssier). El mot no és estrany al domini gascò, per bé que no bearnès ni gaire pirinenc, però Palay hi registra *trandoulâ* (allà amb la sonorització d'oclusiva sorda darrere nasal que hi apareix ara i adés en tants llocs).

En canvi a Provença tenim una variant diferent, amb *-alb-* intern en lloc de *-oll-*, i parcialment amb la *-r-* repetida. Mistral ho usà sovint de totes dues maneres, en la seva obra poètica: «l'ermito noun saup plus ço que se fai / --- / éu descend dounc de la mountagno / en *trantaïant* ---» (trad. «en chancelant», *Ner-to* VI, 400), és també *trantaiâ* amb *t* interna sense *-r-*, el que usa en el sentit de 'brandar' intr. en *Moun Espelido* (V, p. 75). Sembla que una forma així no sempre ens fou estranya (arcaica?, dels nostres trobadors a provençalats?) car el perf. I *trantâlbé* fou catalogat en el *Torcimany* d'Aversó (582.16) entre les rimes en *-é*, i el present *trentalla* entre els rims en *-alla* pel dicc. de Jacme Marc (rimant amb *avalla*, *Cornualla* etc., línia 380). I no manca això en alguna part de Gascunya (*trantalhâ*, Palay).

D'altra banda, en obres de Mistral també ho trobem amb el *-tr-* reiterat en la síl·laba interna: «Trento ome l'aurièn dóu sòu pas boulegado / --- / vèn a la graso, pla se signo, / e *trañtraïant* pas d'una ligno, / talo qu'un massacan, la cargo sus lu còu / ---» (trad. «ne chancelant pas d'une ligne, comme un moellon ---», *Calendau* (VIII, 69.6); en el trepig del most: «lou bate-dou (m)ounte caucavon / *trañtraïo* e s'entre-duerb coume un negre peiròu!» (trad. «chancelle et s'entrouvre», *Mireio* VIII, 54g). I en ell arriba a prendre un sentit visual, de vista oscil·lant, pampalluguejant, en enlluernadora i miratjosa solejada: «De l'Aiglo de Sant Jan, que se vèn d'ajouçà / 'i pèd de soun Evangelisto, / sus li tres astre (m)ounte elo isto, / se vesié *trañtraïà* la visto: / lou tèms èro serén, e sol, e 'sperlucà» (id. VIII, 15f, trad. «on voyait *clignoter* le regard»).

Al costat del verb hi ha també en llengua d'oc un substantiu corresponent al nostre *trontoll*: aquí també amb el sentit abstracte de «balancement» (TdF); però més amb el de 'gronxador': Carci *trântol* m. «*balançoire*» (Lescalle), Albigès *trantol* «escarpolette» (Gary); en aquests veiem doncs l'equivalent de *-dl* o *-dl* català, amb *o* oberta; però també hi ha *trantoul* en el provençal alpí; i en altres paratges observem quasi totes les altres vocals en lloc d'aquesta: roerg. *trântâl*,

trântòl, *trântou*, *trantoûl* («escarpolette ---», Vayssier s. v. *pindouléto*).

Notable per damunt de tot és que en occità n'hi ha també una variant paroxítona, esquemàticament *trântol*; com hem d'esperar segons la fonètica dialectològica de cada zona, això dóna *trântou* en parts del Llgd., però en rodanès hi ha un masculí en *-o* (cf. *pibo* m. *pōPULUS*, *embourigo* *UMBILICULUS*, *Antibo* *ANTIPŌLIS*), o sigui *tranto* m. que el TdF defineix «balancement», però també «brancoire, bascule, trémousoir». I en dóna encara variants, entre les quals és aberrant llgd. *drândol*, gc. *drîndrol*.

N'hi ha almenys, en terres d'Oc, un testimoni medieval, ja recollit per Rayn., en una de les mostres poètiques donades com a model per l'Escola tolosana del S. XIV: «amors enayssi tot dia / en aquest *trantol* me té» que defineix, segons evidència, com «balancement, agitation».¹ No prova aquest vers l'accentuació; però tant se val, car totes dues accentuacions seria natural que existeixin i és raonable creure que convisquessin des de l'origen —sigui quina vulgui l'explicació etimològica del mot— puix que és així que no són rars els substantius postverbals en *-ol* paroxíton: *ròdol*, *terràtrèmol* etc. (veg.-ne bastants a propòsit de *trítllol* a *TRITLLAR*, *TRANGOL*, *trajol* etc.); i d'altra banda és clar que encara és més freqüent el tipus accentuat en *-ól*: *udol*, *braol*, *arrigol*, *enrojol* etc. Ara, que si això no ens lliura l'etimologia, de tota manera descarta una forma originària en *-olh*, *-olbar*; i suposa, sigui *-ULARE*, sigui (potser) *-ULLARE*.

El conjunt de les variants occitanes, i sense contradicció per part de les catalanes, presenta tots els senyals dels mots de creació elemental, expressiva, sigui pròpiament onomatopeica o no. Afegim-n'hi d'altres encara que aplega el TdF: *trantourâ*, *trent-* roerg., *drîndoulâ* gc., *tridoulâ*, *tred-* llgd.: «v. intr. balancer, vaciller, chanceler, brandiller ---». I, ben mirat, també se'n podrien trobar alguns altres testimonis, més enllà dels Alps; per més que la semblança es vagi debilitant més o menys.

Al S. d'It. per al gronxador, hi ha, almenys, a la Basilicata «*trîgândola* altalena», a Matera (ZRPb. xxxviii, 279), parlar de vocalisme molt evolucionat, en què tota *ò* oberta s'ha convertit en diftong *éa*, mentre que en posició postònica totes les vocals s'hi han fos en *ə*: allò correspondria, doncs, en fonètica italiana, a un toscà *tròndolo* o *tròndola*, no massa diferent de l'oc. *trândol*, però amb la vocal corresponent a la del nostre *trontollar*. L'especialista del macedo-romanès i altres llenguatges epiròtics, Pascu, ens en forneix encara representants en aquelles terres: en els diversos parlars romanesos de Macedònia *trunduire*, *trînduire*, *trîndăbire* «secouer, ébranler»; en altres amb sentits en part ja més divergents: neogrec *τραντάζω* «secouer, agiter; bruiere, gronder» (pron. *trandázō*), alban. *trondit* «heurter, pousser, choquer», romanès de Romania *trînti* «jeter avec force par terre, renverser violemment» (ARom. IX, 314).

Els italianistes i balcanistes no s'han adonat de la parentela occitano-catalana d'aqueixos mots; però Max